

TRAJECTEN

BELEID
COGNITIEVE
BEGAAFDHEID

Procedure voor het
signaleren en begeleiden
van begaafde leerlingen

in het secundair onderwijs

project TALENT

Hoe een
beleid
ontwikkelen
voor cognitief
begaafde
leerlingen?

TALENT

Vorbereidende fase: opstart

1. Gesprek met directie

- Uitzoeken wat het draagvlak is voor het ontwikkelen van een beleid op leerlingenbegeleiding met focus op cognitief begaafde leerlingen
- Eventueel eerst een pedagogische studiedag of korte introductie over cognitieve begaafdheid geven om interesse te wekken
- Zoek een kernteam samen (pedagogisch directeur, leerlingbegeleider, graadcoördinator, geëngageerde vakleerkrachten, CLB-medewerker,...)
- Bepaal wie de teamleider is van het team (later ev.: begaafdheidscoördinator(en))
- Begeleiding door externen (pedagogische begeleidingsdienst (PBD), professionelen begaafdheid,...)
- Begeleiding door internen (leerkracht met specialisatie cognitieve begaafdheid via opleiding,...)
- Data vastleggen van bijeenkomsten

2. Opstart kernteam

1

- Bekijk vooraf enkele voorbeelden van teksten beleid begaafdheid van bestaande scholen uit het secundair onderwijs (zoek op protocol, beleid, zorgbeleid,...)
- Bespreking van een aantal vragen:
 - ✓ Wat is een beleid op leerlingenbegeleiding met focus op cognitieve begaafdheid?
 - ✓ Wat is de reeds aanwezige kennis over cognitieve begaafdheid op uw school?
 - ✓ Wat is de eventuele draagkracht van de school?
 - ✓ Wie wenst mee te werken in een team rond begaafdheid?
 - ✓ Wie heeft al een opleiding hierrond gevolgd,...?
 - ✓ Wat wordt er nu al gedaan in school voor begaafde leerlingen? Hoever staan ze al?
 - ✓ Wat wil je ermee bereiken in jullie school?
 - ✓ Is het duidelijk wat hiermee bedoeld wordt, waar we naartoe willen?
- Vragen noteren tijdens deze sessie om te bespreken op volgende sessie

Tool

Checklist Begaafdenwijzer

Beleid voorbeelden via google

Basistraject cognitieve begaafdheid

1. Thema: wat is cognitieve begaafdheid?

- Vragen van vorige sessie: debat, discussie laten ontstaan, spontaan proces
- Informatie over cognitieve begaafdheid verwerven:
 - ✓ Vooroordelen, misvattingen, mythes binnen het team wegnemen
 - ✓ Modellen van cognitieve begaafdheid: Renzulli, Mönks, Gagné,...
- Bespreking van een aantal vragen:
 - ✓ Welk model vind je interessant om in het beleid op te nemen, naar ouders, naar leerkrachten, naar leerlingen?
- Noteer in beleid welk model van cognitieve begaafdheid je wilt aanhouden
- Vragen noteren tijdens deze sessie om te bespreken op volgende sessie

Tool

Getuigenissen van jongeren (platform project Talent)

Kennisclips (platform project Talent)

Vooroordelenspel Hoogbegaafdheid Junior (Ten Brink Uitgevers)

2

Werkvorm

Zelfstudie en achteraf bespreking samen

Boek lezen en achteraf bespreking samen

Opleiding volgen

2. Thema: signaleren

- Vragen van vorige sessie: debat, discussie laten ontstaan, spontaan proces
- Informatie over screening en signalering:
 - ✓ Eigenschappen/leerkenmerken van cognitief begaafde leerlingen
 - ✓ Profielen van begaafde leerlingen van Betts en Neihart
 - ✓ Herken deze leerkenmerken/profielen in je eigen klas, zoek voorbeelden
 - ✓ Signaleringsprotocollen vergelijken
 - ✓ Bespreek hoe je ouders zult informeren
 - ✓ Noteer in beleid hoe je de leerlingen zal signaleren

TRAJECTEN BELEID COGNITIEVE BEGAAFDHEID SECUNDAIR ONDERWIJS

- ✓ Noteer in beleid hoe je ouders zal informeren wat betreft signalering
- Vragen noteren tijdens deze sessie om te bespreken op volgende sessie

Tool

Profielen Betts en Neihart - let op! Geen labeling! (platform project Talent)
Signaleringstool (platform project Talent, Hoogbegaafdheid In-Zicht quickscan)

Werkvorm

Signaleringstool uittesten en achteraf bespreking samen
Zelfstudie en achteraf bespreking samen
Boek lezen en achteraf bespreking samen
Opleiding volgen

3. Thema: uitdagend differentiëren binnen de klas

- Vragen van vorige sessie: debat, discussie laten ontstaan, spontaan proces
- Informatie over uitdagend differentiëren:
 - ✓ Onderwijsbehoeften van cognitief begaafde leerlingen
 - ✓ Compacten en verrijken
 - ✓ Goed verrijkingsmateriaal vinden
 - ✓ Klasmanagement bij binnenklasdifferentiatie oa. 3-sporenbeleid
 - ✓ Noteer in beleid welke aanpak er op schoolniveau gewenst is qua binnenklasdifferentiatie
- Vragen noteren tijdens deze sessie om te bespreken op volgende sessie

Tool

Behoeftenwijzer (platform project Talent)
Oplijsting verrijkingsmateriaal (platform Talent)
Bekijken goede klaspraktijken (platform Talent)
E-learning module (platform project Talent)
Taxonomie van Bloom (platform Talent)
Leermiddelen (platform Talent ism Klascement)

TRAJECTEN BELEID COGNITIEVE BEGAAFDHEID SECUNDAIR ONDERWIJS

Werkvorm

Zelfstudie en achteraf bespreking samen

Uitproberen van verschillende manieren van binnenklasdifferentiatie en bespreken

Boek lezen en achteraf bespreking samen

Opleiding volgen

4. Tekst beleid

- Vragen van vorige sessie: debat, discussie laten ontstaan, spontaan proces
- Opmaken tekst zorgbeleid
 - ✓ Model van cognitieve begaafdheid
 - ✓ Welke signaleringstool zal gebruikt worden
 - ✓ Gewenste aanpak qua binnenklasdifferentiatie
 - ✓ Informeren van ouders

5. Terugkoppeling naar voltallige leerkrachtenteam

- Regelmatige update van de beslissingen van het kernteam op een personeelsvergadering
- Pedagogische studiedag voor voltallige team over de diverse thema's
- Workshops met verschillende thema's: signaleren, 3-sporen, zelf verrijkingsmateriaal creëren, Bloom

4

6. Evaluatie

- Jaarlijkse bijeenkomst kernteam
 - ✓ Vragen ivm aanpak: debat, discussie laten ontstaan, spontaan proces
 - ✓ Aanpak aanpassen, eventueel opnieuw informatie meegeven, tekst beleid aanpassen
- Jaarlijks nieuwe leerkrachten informatie meegeven over beleid cognitieve begaafdheid

The word 'TALENT' is written in a stylized, colorful font. Each letter is a different color: T (purple), A (blue), L (orange), E (red), N (yellow), T (orange). The letters have a slightly rough, hand-drawn appearance.

Verdiepingstraject cognitieve begaafdheid

1. Thema: motivatie en mindset

- Informatie over motivatietheorieën:
 - ✓ Mindset: fixed en growth mindset (Dweck)
 - ✓ Zelfdeterminatietheorie (Ryan en Deci)
- Bespreking van een aantal vragen:
 - ✓ Hoe kan je growth mindset-mentaliteit bevorderen in de klas?
 - ✓ Hoe kan je growth mindset-mentaliteit bevorderen op school?
 - ✓ Hoe is ons evaluatiebeleid: presteren of leren?
 - ✓ Hoe kunnen we leerlingen meer autonomie geven?
- Noteer in beleid hoe je een growth mindset kan bevorderen op klas- en schoolniveau
- Vragen noteren tijdens deze sessie om te bespreken op volgende sessie

Tool

Youtube-filmpjes zelfdeterminatietheorie of mindset

Werkvorm

Zelfstudie en achteraf bespreking samen

Boek Carol Dweck lezen en achteraf bespreking samen

Opleiding volgen

2. Thema: onderpresteren

- Informatie over onderpresteren:
 - ✓ Onderpresteren herkennen en signaleren
 - ✓ Proces van onderpresteren, oorzaak
 - ✓ Onderpresteren omkeren
- Bespreking van een aantal vragen:
 - ✓ Hoe kan je onderpresteerders herkennen in de klas?
 - ✓ Hoe kan je onderpresteerders er weer bovenop helpen?
 - ✓ Hoe gaan we om met externe professionelen?
- Noteer in beleid hoe de aanpak van onderpresteerders voorzien zal worden

TRAJECTEN BELEID COGNITIEVE BEGAAFDHEID SECUNDAIR ONDERWIJS

- Vragen noteren tijdens deze sessie om te bespreken op volgende sessie

Tool

Signaleringstool onderpresteren

Mindsettraining

Interventie preventie onderpresteren (platform Talent)

Werkvorm

Zelfstudie en achteraf bespreking samen

Boek over onderpresteren lezen en achteraf bespreking samen

Opleiding volgen

3. Thema: flexibele leerlijnen

- Informatie over flexibele leerlijnen
 - ✓ Wettelijke mogelijkheden binnen secundair onderwijs
 - ✓ Vrij student, examencommissie, versnellen
 - ✓ Vrijstelling, keuzevakken, individueel traject
- Noteer in zorgbeleid hoe je een growth mindset kan bevorderen op klas- en schoolniveau
- Vragen noteren tijdens deze sessie om te bespreken op volgende sessie

6

Tool

Getuigenissen versnelde jongeren (platform Talent)

Getuigenissen thuisonderwijsleerlingen (platform Talent)

Werkvorm

Onderzoek door directie of pedagogische directeur

4. Thema: aanpak op schoolniveau

- Informatie over aanpak op schoolniveau
 - ✓ Draaideurmodel
 - ✓ Verrijkingsklas
- Noteer in beleid welk systeem je verkiest en hoe het zal aangepakt worden

The word 'TALENT' is written in a stylized, hand-drawn font. Each letter is a different color: T (purple), A (blue), L (orange), E (red), N (red), T (yellow).

TRAJECTEN BELEID COGNITIEVE BEGAAFDHEID SECUNDAIR ONDERWIJS

- Vragen noteren tijdens deze sessie om te bespreken op volgende sessie

Tool

Goede klaspraktijken (platform Talent, project Voorbeeldscholen)

Getuigenis andere scholen

Werkvorm

Andere scholen bezoeken

Edushock-leerfestival

Studiedag Project Talent

Lerend netwerk Ankerscholen

13. Tekst beleid

- Vragen van vorige sessie: debat, discussie laten ontstaan, spontaan proces
- Opmaken tekst beleid
 - ✓ Aanpak onderpresteerders
 - ✓ Evaluatiebeleid
 - ✓ Growth-mindset mentaliteit bevorderen
 - ✓ Informeren van ouders
 - ✓ Gewenste systeem op schoolniveau

7

14. Terugkoppeling naar deel van leerkrachtenteam

- Workshops met verschillende thema's: mindset, onderpresteren, draaideurmodel

15. Evaluatie

- Jaarlijkse bijeenkomst kernteam
 - ✓ Vragen ivm aanpak: debat, discussie laten ontstaan, spontaan proces
 - ✓ Aanpak aanpassen, eventueel opnieuw informatie meegeven, tekst beleid aanpassen
- Jaarlijks nieuwe leerkrachten informatie meegeven over beleid cognitieve begaafdheid

The word 'TALENT' is written in a stylized, hand-drawn font. Each letter is a different color: 'T' is purple, 'A' is blue, 'L' is red, 'E' is orange, 'N' is red, and 'T' is yellow.

TRAJECTEN BELEID COGNITIEVE BEGAAFDHEID SECUNDAIR ONDERWIJS

Project TALENT is een interuniversitair project onder leiding van KU Leuven, Universiteit Gent en Universiteit Antwerpen, uitgewerkt in samenwerking met de onderwijskoepels, Prodia vzw, VCLB, drie lerarenopleidingen (UCLL, Artevelde Hogeschool, Karel de Grote Hogeschool) en de oudervereniging Bekina.

Deze trajecten Beleid Cognitieve Begaafdheid zijn ontwikkeld door Sabine Sypré, valorisatiemedewerker van Project TALENT.

©2021 - Buiten het downloaden zijn alle rechten op dit product voorbehouden aan:

project TALENT - KULeuven

Psychologisch Instituut

Tiensestraat 102, bus 3717, 3000 Leuven

e-mail: talent@kuleuven.be